

noemde hij in het algemeen een aantal 'zeer waardige en particuliere vrienden' die persoonlijk met Knabbenhouders in aanraking waren geweest. Onder hen bevond zich 'een oud beproefd godvruchtig man uit zeeker gemeente', vermoedelijk indentiek aan degene die hij aanduidt als 'een perzoon van bekende godvrucht uit de gemeente van Alblasserdam'. Een ander, misschien dezelfde als de 'eerzaame jonkvrouwe van Leyden' die Cornelis Voortman op bezoek had gehad, had hem 'in tegenwoordigheid van 7 of 8 getuygen' een bepaalde uitspraak van 'een voornaem Lidt' van de sekte doorgegeven⁵⁰). Deze contacten met mensen die ondanks een latere verwijdering wel tot het sociale circuit van de Knabbenhouders behoorden wijzen, evenals de positieve reminiscenties aan de inzichten van Eswijler, in de richting van een figuur die vergelijkbaar is met de even polemiseerlustige Jacob Groenewegen. Achter het pamflet schuilt een vertegenwoordiger van die gereformeerden die verwantschap voelden met — om twee indicatieve namen te noemen — Wilhelmus à Brakel en Jan Eswijler, maar rond 1742 de mondeling verspreide ideeën van Theodorus van der Groe cum suis als een bedreiging voor de eenheid van de piëtistische groepscultuur zagen. Als woordvoerder van deze gemeenteleden met dit angstbeeld voor ogen heeft hij de pen opgevat om de ongewenste ideeënvorming bij de kerkelijke autoriteiten in verdenking te brengen door het spookbeeld op te roepen van een wijdverbreide sekte die voor deze gevaarlijke nieuwlichterij verantwoordelijk zou zijn. In het licht van deze interpretatie van het Knabbenhouwergebeuren — een reactie op de door Van der Groe opgeroepen breuk in het (Zuidhollandse) groepspiëtisme — wordt de passage begrijpelijk waarin de pamflettist zijn kritiek op de Knabbenhouders samenvat: 'De vrugt en practijk die uyt dit nieuwe ligt komt, en van dat volk in 't gemeen op de verschrikkelijkste wijze gepractiseert wort, is een onheylig veroordeelen van meest alle waare Godtsaalige, en van alle hunne werksaamheeden en ondervindinge, zijnde nogtans het eygen werk van des Heeren Geest; alles strekkende tot verbreekinge van de gemeenschap der heyligen, en verwoesting van het inwendig kristendom' (XVIII).

De door de pamflettist zo vurig gewenste bemoeienis van de kerk met deze kwestie bleef geheel uit. De kerkeraad van Rotterdam vroeg zich bij gelegenheid van de polemiek af 'of bij dese vergadering niet iets behoorde gedaan te worden omtrent de zaak van Pieter Knabbenhouwer'⁵¹); een week later achtte men het beter om 'nog wat in te sien of mogelijk dat kluwtje aan 't onwarren